

Asia: VN/22377/2023

## **Lausuntopyyntö hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta**

### Lausunnonantajan lausunto

**Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Muuta lausuttavaa esityksestä

Merkittäviä ja laajoja muutoksia arvioitaessa tulisi tarkastella toimenpiteiden vaikutuksia saamelaisiin alkuperäiskansana erillisenä väestöryhmänä, jotteivat muutokset heikentäisi saamelaisten kotiseutualueen ja saamelaiskulttuurin elinvoimaisuutta. Lainsäädäntöä uudistettaessa tulisi huomioida Saamelaiskäräjien näkemykset ja sallia tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi sellaiset positiiviset erityistoimet, joilla voitaisiin turvata ja edistää saamelaisten oikeuksia ja asemaa alkuperäiskansana. Saamelaisten osallisuuden varmistamiseksi Saamelaiskäräjät on esittänyt, että parlamentaarisen sosiaaliturvakomitean valmistelutyön tueksi perustettaisiin saamelaisten sosiaaliturvaa käsittelevä työryhmä. Lisäksi Saamelaiskäräjät on esittänyt, että sosiaaliturvauudistuksesta tulisi asian merkittävyyden vuoksi käydä Saamelaiskäräjälain (1995/974) 9 §:n mukaiset neuvottelut.

Lausuttavaa voimaantulosta

Ei lausuta.

Lausuttavaa muista vaikutuksista

Saamelaisten sosiaaliturvasta olemassa olevalla tietopohjalla ja lausuntopyyntöissä annetussa aikataulussa ei ole mahdollista arvioida muutosten vaikutuksia saamelaisten asemaan alkuperäiskansana riittävän laajasti.

Lausuttavaa esityksen taloudellisista ja kansalaisvaikutuksista

Ei lausuta.

Lausuttavaa perusomavastuuosuuden tuloharkinnan kiristämisestä sekä lapsen ja aikuisen kertoiminen muutoksesta? (lain 16 §)

Ei lausuta.

Lausuttavaa ansiotulovähennyksestä luopumisesta? (lain 13 §)

Ansiotulovähennyksestä luopumisella olisi vaikutuksia osa-aikatyön vastaanottamisen ja pienimuotoisen yritystoiminnan harjoittamisen kannustavuuteen. Sosiaaliturvaa koskevassa sääntelyssä tulisi huomioida saamelaiselinkeinojen erityispiirteet ja kulttuurinen merkitys. Perinteisten elinkeinojen rooli saamelaisille alkuperäiskansana on merkittävä, sillä perinteiset elinkeinot kannattelevat saamen kieltä ja kulttuuria toimimalla luonnollisina saamen kielen käyttöympäristöinä sekä paikkoina siirtää elinkeinon liittyvää termistöä, saamelaisten perinteistä tietoa, luontosuhdetta, yhteisöllisyyttä ja saamelaiskulttuuriin kuuluvia muita elementtejä sukupolvelta seuraavalle. Esimerkiksi osatyökykyisen ihmisen vähäiselläkin osallistumisella perinteiseen elinkeinon on merkitystä yksilön osallisuuden sekä sosiaalisen ja kulttuurisen integraation lisäksi koko saamelaisyhteisölle. Lainsäädäntöä uudistettaessa olisi tärkeää, että toimenpiteillä ei tietoisesti tai tiedostamatta asetettaisi saamelaisia tilanteeseen, jossa perinteisten elinkeinojen harjoittamisedellytykset heikkenevät. Perinteisten elinkeinojen harjoittamisedellytysten heikkeneminen tarkoittaisi alkuperäiskansakulttuurin harjoittamisedellytysten heikkenemistä. Lisäksi ansiotulovähennyksestä luopuminen todennäköisesti heikentäisi entisestään sijaisten saatavuutta saamelaisten kotiseutualueella jo tällä hetkellä työvoimapulaa kokeville aloille, esimerkiksi varhaiskasvatukseen ja kouluihin.

Lausuttavaa enimmäisasumismenojen kuntaryhmituksen muutoksesta? (lain 10 §)

Ei lausuta.

Lausuttavaa omistusasunnon tukien lakkauttamisesta? (lain 7 ja 9 §)

Esitetty muutos heikentäisi huomattavasti syrjäseudulla asuvien sosiaaliturvaa ja vaarantaisi saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien toteutumista. Muutoksella olisi merkittävät vaikutukset saamelaisten kotiseutualueella, jossa vuokra-asuntojen saatavuus on huono. Asumistuki väliaikaisena tukena on merkittävä kausiluontoisesta työstä tulonsa saaville. Saamelaisten kotiseutualueella töiden kausiluontoisuus korostuu ja esimerkiksi saamelaisten perinteiset elinkeinot ovat kausiluontoisesti työllistäviä. Työn kausiluonteisuuden ja alueen työtilanteen vuoksi perinteisiä elinkeinoja harjoittavat saattavat joutua olemaan osan vuodesta työttöminä. Avoimia työpaikkoja on alueella vähän ja siten työllistyminen osaksi vuodesta muihin tehtäviin voi olla vaikeaa.

Sosiaaliturvaa koskevassa sääntelyssä tulisi huomioida saamelaisten kotiseutualueen erityispiirteet ja alueen merkitys kulttuurin ylläpitämiselle ja jatkuvuudelle. Asuinpaikoilla ja esimerkiksi maanomistukseen sidotuilla kalastus- ja metsästysoikeuksilla on selkeä merkitys alkuperäiskansakulttuurin elinvoimaisuudelle. Saamelaiskäräjät korostaa, että sosiaaliturvalainsäädännön kehittäminen edellyttää saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien ja saamelaisten erityistarpeiden yhä parempaa ymmärtämistä ja huomioimista. Sosiaaliturvan toimeenpanossa tulisi huomioida saamelaiskulttuurin heikennyskielto. Sääntely ei saisi johtaa tilanteeseen, jossa alkuperäiskansaan kuuluva ihminen joutuisi jonkin etuuden tai tuen piiriin pääsemisen vuoksi luopumaan esimerkiksi kotipaikastaan tai elinkeinostaan. Luopuminen kotipaikasta tai elinkeinosta heikentäisi yhteyttä omaan kulttuuriin. Oikeus alkuperäiskansakulttuurin nauttimiseen on ylisukupolvista eli saamelaistilla on oikeus harjoittaa kulttuuriaan tänä päivänä, mutta myös mahdollisuuksia siirtää kulttuuria tuleville sukupolville lain ja julkisen vallan suojaamana.

Lausuttavaa asumistuen tason eli korvausprosentin muutoksesta (lain 8 §)

Ei lausuta.

Ruokojärvi Kaisa  
Saamelaiskäräjät